

อาทิศย์ ลิ้มมัน : การศึกษาสถาปัตยกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ (A STUDY ON KUDAKHAN IN THE RATTANAKOSIN PERIOD) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี, 255 หน้า. ISBN 974-53-2626-7.

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อศึกษาถึงที่มาของสถาปัตยกรรมในประเทศไทย โดยจะเน้นศึกษาอาคารถาวรที่มีการใช้งานเป็นหลัก การศึกษาแบ่งออกเป็นสองส่วนหลักคือ สถาปัตยกรรมในสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาปัตยกรรมในสถาบันศาสนา ข้อมูลจากการศึกษานำมาพิจารณาแยกเป็นหัวข้อดังนี้คือ เหตุในการสร้างและประวัติความเป็นมา ที่ตั้ง รูปแบบสถาปัตยกรรม วัสดุก่อสร้าง การประดับตกแต่ง และโครงสร้าง

จากการศึกษา พบว่าสถาปัตยกรรมมีที่มาจากศาสนสถาน ในประเทศอินเดีย มีการเผยแพร่อิทธิพลทางศาสนาเข้ามาสู่อาณาจักรทางด้านใต้ของประเทศไทย ก่อนจะส่งอิทธิพลสู่เขมร ต่อมาในสมัยอยุธยาเมื่อไทยมีอำนาจเหนือเขมรได้รับเอาคติสมมติเทวราชมาใช้เปรียบพระมหากษัตริย์เป็นสมมติเทพ และยังได้รับเอารูปแบบของอาคารดังกล่าวมาใช้เพื่อส่งเสริมพระราชฐานะขององค์พระมหากษัตริย์ การสร้างสถาปัตยกรรมในสมัยอยุธยา ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่มีลักษณะเป็นปราสาทแบบขอมที่ทำจากหิน ให้เป็นแบบทรงมณฑปทำจากไม้เพื่อสอดคล้องกับทรัพยากรและความชำนาญของช่างไทย โดยยังคงคติความเชื่อไว้เช่นเดิม ในสมัยรัตนโกสินทร์นั้นมีการสร้างสถาปัตยกรรมสืบต่อกันมา สถาปัตยกรรมในสถาบันพระมหากษัตริย์ สร้างตามแบบแผนสืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยา ตั้งอยู่ในเขตของพระราชวัง มีรูปแบบเป็นทรงมณฑป การประดับตกแต่งส่วนใหญ่จะเป็นไม้แกะสลักปิดทองประดับกระจกสี ส่วนของโครงสร้างตัวอาคารจะเป็นผนังรับน้ำหนัก ส่วนยอดจะเป็นโครงสร้างไม้สามารถสร้างอาคารที่มีช่วงกว้างได้มาก โดยมุมทั้งสี่ของอาคารจะเป็นส่วนที่รับน้ำหนักจากยอดและหลังคา

สถาปัตยกรรมในสถาบันศาสนา จะตั้งอยู่ในแนวแกนสำคัญของวัด โดยในช่วงต้นจะทำเป็นทรงมณฑป ต่อมาจึงมีการสร้างเป็นรูปแบบต่างๆ เช่น ทรงปราสาท ทรงมณฑป และทรงพระเกี้ยว เป็นต้น แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้าง การประดับตกแต่งอาคารจะใช้กระเบื้องเคลือบตกแต่งเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างของอาคารจะเป็นผนังรับน้ำหนักหนาและทึบตันกว่าสถาปัตยกรรมในสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อรับน้ำหนักของเครื่องยอดที่เป็นการก่ออิฐถือปูนเช่นเดียวกับตัวอาคาร ส่งผลให้ที่ว่างภายในอาคารมีลักษณะแคบ

ผลที่ได้จากการศึกษา แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังคงคติความเชื่อในการสร้างอยู่เช่นเดิม ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญหลักในการสร้างอาคาร สุดท้ายนี้หวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยขั้นต่อไปในอนาคต เพื่อให้สถาปัตยกรรมไทยคงอยู่กับประเทศต่อไป

4574226325 : MAJOR ARCHITECTURE

KEY WORD: KUDAKHAN / RATTANAKOSIN

ATHIT LIMMUN: THE STUDY ON KUDAKHAN IN THE RATTANAKOSIN PERIOD. THESIS

ADVISOR: ASST. PROF. DR.PINYO SUWANKIRI, THESIS COADVISOR: PROF. M.R.

NAENGOI SUKSRI, 255 pp. ISBN 974-53-2626-7.

The objective of this thesis is to study the history of Kudakhan in Thailand focusing on buildings which are still in use. The study is divided into 2 parts: Kudakhan belonging to the royal institution and Kudakhan belonging to the religious institution. The findings can be classified according to the reason for the construction of such buildings and their history, site, architectural design, construction materials, decoration and structure.

It is found that Kudakhan of the religious institution is a replica of those in India when Buddhism from India reached the South of Thailand before spreading to the Khmer region. Later, during the Ayuttaya Period, Thailand became a powerful country and adopted the idea of the king as god from the Khmer Kingdom in addition to adopting the types of building which stress the King's high status. Kudakhan in the Ayuttaya Period was transformed from a stone Khmer castle to a wooden castle with Mondop, a kind of Thai architectural design, according to the availability of natural resources and Thai craftsmanship. And the underlying idea that king was god still existed. During the Rattanakosin Period, the structure of Kudakhan for the royal institution is the same as that of Ayuttaya Period. Kudakhan is also situated in the boundaries of the Palace. It is a building with a Mondop and is mostly decorated with carved wood, gilded ornaments and stained glass. The walls of the building support the weight of the building and the top is a wooden structure. The four corners of the building support the weight of the top and the roof.

The Kudakhan in the religious institution is situated in the main axis of the temple. During the early Rattanakosin Period, it was a building with a Mondop; however, the Mondop was later changed into a Prang, Mongkut and Phra Keaw depending on the builders' creativity. It is mostly decorated with porcelain and its walls are thicker than those of the royal Institution because they have to support the masonry top. Since the masonry walls are thick, the interior space is smaller.

The findings indicate the development of architectural design through time yet holding fast to the underlying idea which plays an important role in the construction. It is hoped that this thesis will be beneficial for further investigation in the continuance of Thai architecture for future generations.